

transparant

EDITORIAAL

Jongeren over geloof Wat kunnen we van hen leren?

'Levende geloofsgemeenschappen' is een thema dat het IPB nauw aan het hart ligt. De afgelopen jaren hebben we het thema dan ook vanuit verschillende invalshoeken benaderd. Daarbij vormen jongeren een belangrijke focus.

In het Forum van oktober 11. stonden we stil bij de Madridgeneratie, uitgaande van het gelijknamige boek dat de resultaten van een doorgedreven onderzoek bij de Vlaamse deelnemers aan de Wereldjongerendagen (WJD) 2011 in Madrid bundelt. Op basis van het gevoerde onderzoek werden enkele beleidsadviezen en aanbevelingen in verband met jongerenpastoraal anno 2012 geformuleerd. Het vorige nummer van Transparant gaf hier uitvoerig verslag over. Het werd echter ook duidelijk dat er bij jongeren een grote diversiteit bestaat op het vlak van geloven en dat het thema dus om verdere uitdieping vroeg. Het volgende Forum van 2 maart heeft als doelstelling een beter beeld te krijgen van jonge christenen in ons land: wie ze zijn, wat hen beweegt, waar ze elkaar ontmoeten, waar rond ze samenkomen. Jongeren uit verschillende groepen en bewegingen komen aan het woord. Van hen willen we leren wat belangrijk is voor de toekomst van de Kerk. Samen willen we ontdekken waar we vandaag op kunnen inzetten in onze geloofsgemeenschappen. We organiseren dan ook een markt waar jongerenorganisaties en groepen die bezig zijn met geloof zichzelf kunnen voorstellen.

De manier waarop jongeren met hun geloof omgaan is door de jaren heen veranderd. Zo op het eerste gezicht lijkt het dat jongeren veel minder met geloof bezig zijn, maar misschien zijn ze juist wel op een andere manier met geloof bezig. De tijden zijn natuurlijk ook veranderd, het geloof vroeger en nu is moeilijk te vergelijken. Zien veel jongeren de Kerk als ouderwets, saai en voor oude mensen? Zeker is dat veel jongeren zich niet thuis voelen in de Kerk en dat de Kerk niet aansluit bij de wereld waarin zij leven. Uit onderzoeken blijkt echter dat een grote groep jonge mensen geïnteresseerd is in religie en op individuele en persoonlijke manier op zoek is naar zingeving en antwoorden op levensvragen, of manieren om belangrijke gebeurtenissen betekenis te geven. Ze denken wel degelijk over geloofszaken na, maar meer voor zichzelf. Geloven wordt door de meeste jongeren gezien als iets privé. Ze hebben geen, of minder behoefte om dit te delen met een kerkgemeenschap waar ze geen aansluiting bij vinden. Elkaar opzoeken waardoor een 'wij'-gevoel ontstaat, is wel belangrijk. Er wordt groep gevormd op basis van openheid, respect voor iedereen en niet in de eerste plaats op basis van gelovig zijn. Lage drempels zijn nodig om jongeren aan te trekken die zoekend zijn in hun leven: samen zingen, gezamenlijke inzet, gezellige avond,... met verdiepend moment of gesprek. Ze komen er niet gemakkelijk voor uit

bij vrienden omdat ze dan gekoppeld worden aan de Kerk en veel kritiek krijgen of omdat ze belachelijk gemaakt worden.

Om dit gegeven beter te begrijpen, is het misschien nodig om op een hele andere manier naar religie en haar inbedding in de samenleving te kijken.

De Nederlandse theoloog Ton Zondervan verwoordde de rol van een veranderende samenleving bij de religieuze vorming van jongeren: "Religie verandert in de overgang van een verzuilde samenleving naar een netwerksamenleving van vorm. Dat betekent dat ze zich sociaal anders gaat manifesteren." Waar jongeren vroeger een sterke sociale identiteit aan hun religieuze achtergrond ontleenden, creëren ze vandaag een eigen identiteit uit verschillende losse en vastere netwerken om zich heen, grotendeels gebaseerd op eigen voorkeuren en affiniteiten. "Religie is niet meer gecentreerd rond kerkelijke instituties en gegrond in het sociale leven, maar is versnipperd en in de cultuur verspreid geraakt. Je ziet religie opduiken in nieuwe vormen, op nieuwe plekken en in nieuwe sociale verbanden, waardoor het nieuwe zin en betekenis krijgt. Denk bijvoorbeeld aan internet, en de rol van internet als communicatiemiddel tussen jongeren. Daarnaast komt religie vaak in films en boeken naar voren, of in kloosterweekenden, meditatiecursussen, enz. De Kerk speelt hierin nog wel een rol, maar niet meer op dezelfde manier als in de verzuilde samenleving. De huidige netwerksamenleving is sterk gericht op individualisering en vaak zeer onoverzichtelijk."

Volgens Zondervan moeten kerken en religieuze gemeenschappen veel doen om vraag en aanbod beter op elkaar aan te sluiten. Daarbij is het belangrijk om over de eigen grenzen heen te kijken, en te proberen vernieuwend te zijn. Hij vraagt zich af of het er niet vooral om gaat zicht te krijgen op hoe nieuw georganiseerd geloofsleven ontstaat, waar mensen op nieuwe manieren kunnen vieren, bidden, delen en leren in onze netwerksamenleving.

Op 2 maart laten we jongeren hierover zelf aan het woord. U bent allen van harte welkom!

Josian Caproens,
voorzitter

IPB-Transparant – Jaargang 16, nr. 2 – januari 2013
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/509 96 87 – Fax 02/509 96 09
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be – Rek. BE94 7845 8328 8914 –
BIC: GKCCBEBB
Verantwoordelijke uitgever: Josian Caproens – Afdelingskantoor: Brussel 4

Jongeren over geloof

Wat kunnen we van hen leren?

2 maart 2013 Aeropolis (ACW),
Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

Deze dag is een tweetalig initiatief van het IPB en de CIL.
Simultaanvertaling is voorzien.

Programma en inschrijvingsformulier op www.ipbsite.be.
Deze dag is gratis maar inschrijven voor 22 februari is verplicht.

Toekomst van de territoriale pastoraal Aandachtspunten bij het kerkenplan

Op zaterdag 8 december kwam het IPB-Forum bijeen om een tweede beraad te houden over de toekomst van de territoriale pastoraal. Aan Jan Jaspers, directeur van het expertisecentrum onroerend kerke-lijk erfgoed van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC), werd gevraagd om de resulta-ten van een bevraging over de parochiekerken toe te lichten. Een tweede inbreng gebeurde door Inge Hauchecorne, een geëngageerde vrijwilliger uit Klein Brabant, die een getuigenis gaf over haar geloofs-gemeenschap. Beide inleidingen werden gevolgd door een zaalgesprek met de IPB-leden.

Dit artikel is geen samenvatting van de Forumbijeenkomst maar geeft vooral aanzetten om het gesprek verder te zetten in de lokale gemeenschappen. Daarvoor reiken we elementen aan uit de inbreng van de 2 sprekers en geven daarbij een aantal bedenkingen en vragen die geklonken hebben op het Forum en ook op de daarop volgende Bureauvergadering van het IPB.

Enkele voorlopige resultaten uit de bevraging parochiekerken in Vlaanderen

In het kader van de meerjarenplanning voor de kerkgebouwen (nota Bourgeois) werd aan 1795 kerkfabrieken gevraagd een beschrijving te geven van in het totaal 1850 parochiekerken in Vlaanderen. Twee derde van de vragenlijsten werd volledig ingevuld en bij 10% moeten nog enkele rubrieken verder afgewerkt worden. Naast de identificatiegegevens omvat deze vragenlijst 3 delen: inventarisatie van het kerkgebouw, van andere gebouwen beheerd door de kerkfabriek (KF) en van het roerend patrimonium zoals archief en bibliotheek. In het deel over het kerkgebouw zelf staan de gegevens over het patrimonium, de bouwfysische toestand en het gebruik van de kerk (de volledige vragenlijst staat op www.crkc.be/bevraging-parochiekerken). Aan Jan Jaspers werd gevraagd om vooral de resultaten over het gebruik van de kerk voor te stellen.

Uit de bevraging blijkt dat de bouwfysische toestand van 2/3 van de kerken goed is en van 1/3 redelijk. Slechts 3% duidt aan dat de toestand van het gebouw slecht is.

Jammer genoeg is er bij de bouwfysische toestand niet gevraagd naar de ecologische voetafdruk van het gebouw. Misschien kunnen energiebesparende aanpassingen opgenomen worden in het financieel meerjarenplan dat moet opgesteld worden in de loop van de komende maanden

97% van de kerken worden gebruikt voor eredienst. De helft heeft een eucharistieviering op zondag, 1 op 3 op zaterdagavond en 1 op 3 ook op een weekdag. Meer dan 90% wordt gebruikt voor begrafenissen, huwelijks- en doopvieringen.

Meer dan de helft van de kerkgebouwen zijn ook open buiten de eredienst. Ze worden bezocht voor devotiepraktijken en door mensen die op zoek zijn naar stilte en bezinning. Ook vele toeristen vinden hun weg naar kerken. Gidsbeurten (en informatieblaadjes) zijn een kans om voor deze groepen cultuur en pastoraal te verbinden. In nogal wat kerken zijn er beelden of relikwieën die voorwerp uitmaken van een bijzondere devotie. Soms zijn ook bepaalde tradities verbonden aan een patroonheilige. Waar de mogelijkheid bestaat om deze oude gebruiken in een nieuw jasje te steken, kunnen ze een opstap vormen naar een hedendaagse geloofsverkondiging of pastoraal.

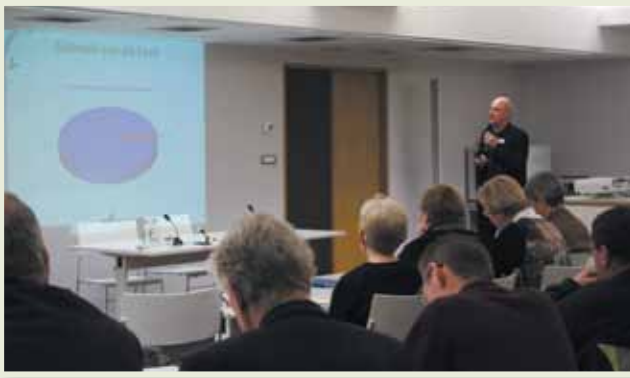

Een kerk wordt als stilteplek gewaardeerd, ook door niet-christenen. Ze is vaak centraal gelegen in de dorpskern en dus gemakkelijk bereikbaar. Wat is nodig opdat ze gedurende de dag open kan blijven? CRKC wil hiertoe ondersteuning uitwerken voor vrijwilligers.

Valorisatie van ons christelijk cultureel erfgoed in de kerkgebouwen biedt kansen tot evangelisatie. Het beschrijvend commentaar van kunsthistorici kan aangevuld worden met een toegankelijke religieuze uitleg over de inhoud van het voorgestelde. Dit geldt zowel voor folders als voor gidsbeurten. Zeker in toeristische centra en in kerken met een rijk patrimonium bieden de passanten een kans om laagdrempelig en bescheiden aan verkondiging te doen. Hebben we daar als geloofsgemeenschap voldoende aandacht voor? Ook processies en andere devotiepraktijken vragen vandaag wat uitleg om de diepere betekenis te ontdekken.

In de meeste parochies zijn er steeds minder mensen pastoraal geëngageerd. Hoe realistisch is het om dan (ook nog) te investeren in deze laagdrempelige initiatieven? Kunnen we nieuwe mensen aanspreken om dit op te nemen?

Drie kwart van de kerkfabrieken geven aan dat hun kerk ook niet-liturgisch gebruik kent. Het gaat hier meestal over een concert of tentoonstelling. In sommige kerken gaan ook koorrepetities door. Maar bij nader toezien gaat het gemiddeld slechts over 1,6 activiteiten per jaar.

Oorspronkelijk waren kerken plaatsen van samenkomst voor de gemeenschap en gebeurde er zeer veel in het kerkgebouw zelf. Met de bouw van parochiezalen werd de kerk herleid tot liturgische ruimte. Misschien moeten we in de toekomst opnieuw breder denken en onze kerken ook gebruiken voor andere bijeenkomsten in de parochie.

Een kleine 10% van de kerken wordt ook door **andere geloofsgemeenschappen** gebruikt. De helft daarvan gebeurt op regelmatige basis. Het gaat hier om gemeenschappen van buitenlandse origine die eucharistie vieren in de eigen taal en om christenen uit de oecumene die hun diensten houden in de katholieke kerkgebouwen. Hier en daar zijn er ook nieuwe gemeenschappen en groepen die beroep doen op de ruimte om er samen te komen.

Hierbij stellen zich een aantal vragen naar visie. Bij de gemeenschappen van buitenlandse origine moeten we de eigen geloofsbeleving en –taal en de integratie in de bestaande cultuur in evenwicht proberen te houden. Wanneer nieuwe evangelische groepen en christelijke groepen, die niet aangesloten zijn bij de oecumene, vragen om de kerk te gebruiken, is die vraag soms heel moeilijk lokaal te beoordelen. Wat kan wel en wat kan niet in de kerk? Hoe gastvrij kunnen we zijn?

Vele kerken zijn niet aangepast aan de kleinere vierende gemeenschap. Soms wijkt die uit naar een zijkapel of grote sacristie die dan ingericht wordt voor eucharistievieringen.

Wie kan helpen om een kerk anders in te richten zodat de sacraliteit van de ruimte bewaard blijft? Zijn kerkfabrieken bereid om hun gelden te investeren in verbouwingen of zelfs nieuwbouw van een aangepaste gebedsruimte voor de toekomst?

Twee derde van de pastorieën is eigendom van de kerkfabriek en de helft daarvan wordt bewoond door een pastoor of medewerker. Wat moet er gebeuren als die bewoning in de toekomst wegvalt? Vele pastorieën doen ook dienst als onthaal en secretariaat van de parochie, als vergaderruimte en archiefdepot. Doop- en huwelijksregisters moeten ook in de toekomst beschikbaar blijven voor wie deze gegevens nodig heeft.

Als een pastorie niet meer door een pastoor bewoond wordt, moet uitgekeken worden naar een nieuwe bestemming. Wie heeft inspraak in het woonbeleid? Kan er gedacht worden aan sociale huisvestingsprojecten?

Minder dan 10% van de kerkfabrieken heeft op dit moment **herbestemmingsplannen**. 3% denkt dat de kerk in de toekomst permanent zou kunnen gebruikt worden door een andere eredienst en 6% voor andere dan religieuze doeleinden. Niemand geeft aan dat er plannen zijn om te slopen.

Het is belangrijk om rekening te houden met de identiteit van de invullers van deze bevraging. De leden van de kerkfabrieken of centrale kerkbesturen geven vermoedelijk een te optimistisch beeld van hun kerk. Hun verlangen naar valorisatie kan soms zelfs ingaan tegen de beslissingen op pastoraal vlak. Een goede communicatie tussen de verschillende geledingen zal dan ook cruciaal zijn in de komende maanden.

Op lokaal niveau wordt soms verteld dat vele kerken nu gesloten zullen worden en parochies afgeschaft. Omwille van de pastorale en juridische implicaties valt dit echter niet onder de bevoegdheid van de lokale actoren. Zowel volgens de Belgische wetgeving als volgens het Kerkelijk Recht is het aan de bisschop om hierover te beslissen.

Eerst de pastoraal plannen

Het risico bestaat dat we met de nota Bourgeois teveel fixeren op de kerkgebouwen en op schaalvergroting zoals die werd doorgevoerd met de fusie van gemeenten in de jaren '70. Veel gelovigen hebben een emotionele band met hun kerkgebouw en dat belet hen soms om de veranderde situatie onder ogen te zien. Nochtans wordt nu overal duidelijk dat we niet zomaar verder kunnen doen. We moeten **durven nieuw denken in functie van de toekomst**.

Er is een verregerende ommekeer nodig om het oude territoriale (lees: kerktoren) denken los te laten en over te gaan naar een denken in termen van **levende gemeenschappen**. Die gemeenschappen komen samen om te vieren op zondag. Ze geven hun geloof handen en voeten in de dagelijkse diaconie en vinden elkaar om inhoudelijk te spreken over hun geloof. Van dit alles gaat een wervende kracht uit. Inge Hauchecorne benadrukte dat we deugd mogen hebben aan ons geloof en dat het heel dicht bij het leven moet staan.

Plannen maken mag en is goed op voorwaarde dat ze inspelen op het leven dat er is. Daarvoor hebben we **leiders nodig** die vertrouwd zijn naar wat leeft en die dan krijtlijnen uitzetten die uitnodigen om verantwoordelijkheid op te nemen. We mogen niet langer wachten tot we als gelovigen bediend worden in een servicepastoraal. Het is aan ons om als gemeenschap van leken en priesters samen te bouwen aan de Kerk als Lichaam van Christus. Ieder met haar of zijn eigen inbreng. Want een lichaam bestaat uit vele delen.

Carine Devogelaere

ENKELE DEFINITIES

Valorisatie: versterken en bevorderen van de betekenis van het kerkgebouw.

Medegebruik: door andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen.

Nevenbestemming:

- *Multifunctioneel gebruik:* 'tijdsdelen' van dezelfde ruimte voor andere dan religieuze doeleinden;
- *Gedeeld gebruik:* 'ruimte delen', herinrichting met aparte liturgische ruimte.

Herbestemming: nieuwe functie geven aan het gebouw nadat het onttrokken is aan de eredienst.

Zie ook 'Richtlijnen van de Vlaamse bisschoppen voor het gebruik van de parochiekerken'. Te vinden in elk bisdomblad en op Kerknet.

Geloven is mensen bevrijden

Nadat in oktober de driejarige mandaten in het IPB vernieuwd werden, start deze maand het nieuw samengestelde Bureau. Filip Carpentier, IPB-lid vanuit KAJ maakt daar deel van uit. We laten u met hem kennis maken.

Kan je jezelf even situeren?

Ik ben geboren in 1966 als jongste van 7 kinderen. Na mijn regentaatsopleiding heb ik 16 jaar les gegeven in het VTI in Ieper. Ik ben gehuwd en we hebben 3 kinderen. De oudste heeft regentaat hout en bouw gedaan en zit momenteel in Ghana voor 4,5 maanden. Hij werkt er als vrijwilliger. Onze dochter studeert voor kleuterjuf en de jongste zit nog in het secundair, richting jeugd- en gehandicaptenzorg. Drie geëngageerde jonge mensen!

Je bent ook diaken en werkt als proost voor de KAJ?

Ja, in 2003 werd ik diaken gewijd. Als vakbondsafgevaardigde was ik al heel lang bezig met de zorg voor jonge arbeiders. Maar ik wilde ook op een andere manier werken aan bevrijding. Als diaken ben ik actief in de parochie van Hooglede-Gits en nationaal proost van de KAJ. Ik werk ook voor de dienst diaconie van het bisdom Brugge.

Dienst diaconie: dat klinkt als twee keer hetzelfde? Wat doen jullie?

Deze dienst heeft als opdracht de aandacht voor de diaconie of dienst aan de wereld in de Kerk levend te houden. Vanuit de dienst werken we aan een spiritualiteit van de diaconie. We hebben ook een aantal heel concrete initiatieven, zoals bijvoorbeeld de Tochten van Hoop, waarbij mensen via een wandeling kennis maken met plaatsen waar mensen in armoede terecht kunnen om een handje te helpen of om geholpen te worden. Zelf ben ik vooral bezig met het Betlehemproject. Dat initiatief kwam tot stand in 2006 onder impuls van kardinaal Danneels en wil de onbezette eigendommen van de Kerk ter beschikking stellen van de sociale huisvesting door middel van Sociale Verhuurkantoren. Het begon toen in Brussel en einde 2011 ging het ook in ons bisdom van start.

Sinds 2007 ben je ook nationaal proost van de KAJ.

Mijn taak daar zie ik niet zozeer als bestuurder maar wel als iemand die aanwezig is en actief meedoet en op die manier mee mag sturen. De KAJ is een eerder kleine beweging maar de leden zijn sterk op elkaar betrokken. Als we samenkomen en vragen 'Hoe is 't?' dan willen we ook echt tijd maken om elkaar te ontmoeten. Jongeren kunnen vrijuit vertellen over wat ze dag in dag uit meemaken. We leren hen hun leven zelf in handen te nemen en niet op hun kop te laten zitten. Geloof heeft alles te maken met 'mensen bevrijden'. Concreet betekent dat: aan jonge mensen een gevoel van zelfwaarde geven, ook al zijn ze misschien werkloos of aan hun zoveelste interimjob.

Vanuit ons geloof moeten we samen blijven nadenken hoe de maatschappij rechtvaardiger kan georganiseerd worden. Ik lig soms wakker van wat er nu aan het gebeuren is. Misschien ben ik te dom om het te snappen, maar waarom pompt de overheid wel geld in banken die failliet gaan maar is er geen steun mogelijk voor de man of vrouw die uit zijn of haar huis wordt gezet omdat hij of zij de lening aan die bank niet kan terugbetalen? Het nieuws in de media maakt me dikwijls verontwaardigd.

Je bent ook actief in je eigen parochie.

Als diaken vind ik dat geloven vooral moet gedaan worden. Het is volgens mij niet voldoende als we in onze dienstverlening enkel eigen mensen bereiken. Ziekenzorg en de werking van Welzijnzorg en Broederlijk Delen zijn belangrijk. Maar er zijn nog andere mensen in nood in onze pastorale eenheid en die moeten we opzoeken, ook als ze niet tot onze kring behoren. Als christenen zijn we er voor iedereen. En zovelen hebben nood aan menselijke nabijheid. Ik heb de film 'Joseph, de rebel' over Joseph Wresinski, de grondlegger van ATD al wel 3 keer gezien. Ik vind het prachtig hoe hij erin slaagt om elke mens zijn waardigheid terug te geven.

Van Cardijn kregen we het 'zien-oordelen-handelen' mee. Het komt erop aan in onze Kerk de feiten te zien en dan te oordelen vanuit ons geweten maar met de Bijbel in de hand. Voor mij zijn de Bijbelse verhalen heel actueel. Daarom werk ik mee aan een Bijbels Leerhuis. De deelnemers kunnen er ontdekken hoe we iets kunnen leren van iemand als Mozes en hoe hij geroepen werd om zijn volk te bevrijden.

Parochie is veel meer dan eucharistie vieren op zondag. Je zou die eucharistieviering kunnen vergelijken met een kampvuurmoment. Dat is het hoogtepunt na een week intens samen leven en dingen meemaken. Wie er die week niet bij was, verstaat niet wat er gezegd wordt of waarmee er gelachen wordt. Zo kan je het gelovig vieren op zondag zien als een verdichtingsmoment van wat je hebt meegemaakt.

Nog een laatste vraag: waarvoor zou je graag aandacht vragen in het Bureau van het IPB?

Volgens mij heeft elke gelovige iets te zeggen over geloof en Kerk. De heilige Geest spreekt niet alleen door de bisschoppen. En dat heeft gevolgen voor de besluitvorming in de Kerk.

Het is bovendien belangrijk dat het IPB niet enkel met binnenkerkelijke thema's bezig is. We moeten voeling houden met het gewone leven van mensen. We zijn een adviesorgaan van gelovigen en dat geloof speelt zich niet enkel af in het kerkgebouw. Ik zal dus aandacht blijven vragen voor de diaconie als pijler naast sacramenten en catechese.

Interview Carine Devogelaere

